

Plats: Via videolänk

Protokoll

Närvarande:

Thomas Elmqvist (ordförande)
Anna Mia Ekström
Maria Eriksson Baaz
Katarina Gidlund
Anders Olofsgård
Lennart Olsson
Sharon Rider
Thomas Wågberg

Göran Holmqvist, avdelningschef,
Sida/HUMASIEN
AnnaMaria Oltorp, enhetschef, Sida/FORSK
Anders Troedsson, UD

Övriga närvarande:

Andreas Admasie, Sida/FORSK (protokoll)
Eva Ohlsson, Sida/FORSK
Lisa Román, Sida/FORSK
Susanne Johansson, Sida/FORSK
Susanna Gable, chefsekonom, Sida
Emma Nilsson, UD

Från KUF:

Erik Ahlgren
Elleni Aklillu
Anna-Karin Hurtig
Bengt-Erik Mellander
Ola Olsson
Tomas Sundnes Drönen
Sofia Thorsson
Lisa Westerholm
Dan Wilhelmsson
Ingrid Öborn

Mötets öppnande

Ordförande Thomas Elmqvist öppnade mötet.

Protokoll från föregående sammanträde godkändes och lades till handlingarna.

Föredragningslistan godkändes med tillägget att frågan om sammansättning av och mångfald i rådet diskuterades under övriga frågor.

Ledamöter anmälde inget jäv i förhållande till enskilda punkter på föredragningslistan.

Information från Sida och forskningssamarbetet

Chefen för avdelningen för Asien, Mellanöstern och humanitärt bistånd, Göran Holmqvist, sammanfattade aktuella frågor för Sida generellt; och chefen för enheten för forskningssamarbete, AnnaMaria Oltorp, berättade om nyheter för forskningssamarbetet specifikt.

Rådet informerades om ändringarna i den politiska ledningen för biståndet, där en ny minister och en ny statssekreterare tillträtt. Rådet informerades även om att 98 procent av Sidas personal nu jobbar hemifrån, och att utsänd Sidapersonal i flera länder befinner sig i en nedstängningssituation. Vaccination och försäkringsfrågan för utsänd personal diskuteras fortfarande. Förhoppningen är att

all utsänd Sidapersonal kan vaccineras i Sverige i samband med sommarledigheten i enlighet med de riktlinjer som gäller i Sverige.

Rådet informerades också om chefsekonomens rapportering om det goda tillståndet i organisationen. Det finns evidens för att kontrollsystem fungerar, i o m att det genomförts flera granskningar det senaste året.

Det påtalades att Sida nu lanserar sitt myndighetsnav, för att underlätta för svenska myndigheter att samverka med Sida.

Rådet informerades även om att 37 strategirapporter nu skickats från Sida till UD, med bl a medskicket att Sida efterlyser färre och mer sektorspecifika mål med mindre 'skall'-krav – i linje med vad ESV och Statskontoret rekommenderade. Ett annat medskick var att Sida efterlyser en öppnare hållning i hur man samverkar med statliga institutioner i samarbetsländer.

Situationen i Kambodja och Myanmar, och dess effekter på forskningssamarbete påtalades också. I fallet Myanmar meddelades rådet att den studie som varit planerad under våren tillsvdare inte kommer att genomföras.

Rådet informerades om strategirapportering, och budgetprocess samt budgetunderlag för forskningssamarbetet. Det meddelades att Sida har äskat för en höjning av budgeten för forskningssamarbetet.

Sidas och FORSKs arbetet med demokratioffensiven/satsningen nämndes, och den roll frågan om akademisk frihet har inom detta. I regeringens uppdrag till Sida är denna fråga framträdande. FORSK är representerat i Sidas samordningsgrupp för detta arbete. FORSK arbetar också f nv med att ta fram ett idépapper om frågan, som kommer att delas med rådet så småningom. Sida arbetar även med CODESRIA för att genomföra en demokratialogsatsning, där afrikanska universitet är plattformen.

Sidas chefsekonom Susanna Gable informerade rådet om att det i samband med strategirapporteringen för första gången gjordes en multidimensionell fattigdomsanalys på en global nivå. Detta har tidigare gjorts på landnivå. Rådets input i den processen välkomnades, och det beslutades att chefsekonom Susanna Gable återkommer om huruvida det är möjligt att göra en första dragning på ämnet under rådets möte i april.

Strategidiskussion

Under denna punkt fördes en förberedande diskussion inför det gemensamma mötet med Kommittén för utvecklingsforskning (KUF). De övergripande frågor som rör strategiarbetet diskuterades, samt punkter där rådet kan tänkas bidra i strategiprocessen. Punkten inleddes med en presentation av Anders Troedsson, UD, följt av en diskussion. KUF deltog på de första trettio minuterna under denna punkt.

Anders Troedsson presenterade huvuddragen i strategiprocessen, där en anvisning nu är under framtagande. Anvisningarna, precis som strategin, kommer att underkastas regeringsbeslut. Innehållet i anvisningen är ännu under beredning och inte klara. Att nuvarande strategi fungerar relativt väl är något det finns samförstånd om.

Diskussioner som förs inkluderar huruvida det går att förtydliga relationen till andra forskningsfinansiärer. Det finns en given plats för svensk forskning gällande Vetenskapsrådets del av strategin, men möjligen kan svensk forskning också spela en tydligare roll i Sidas del av strategin. Interaktioner med andra aktörer och givare, inklusive EU är också en viktig fråga. Så är

även frågan om bredare relationer i ett skede då bilateralt bistånd avvecklas och relationer går in i en ny fas som kan inkludera icke-biståndsfinansierat forskningssamarbete.

Ett tydligt fokus på resultaten diskuterades, och att underlaget bör belysa fördelningen mellan bilaterala, regionala och globala insatser.

Frågan om volymerna diskuteras på en generell nivå. Det nämndes att sju år är vad som är tänkt som strategiperiod.

Frågor ställdes om vad som kan ske med strategin om det t ex sker en politisk förskjutning efter val, givet dess längd. Spannet i volymer i strategin är en del av det, var svaret.

I diskussion om den nya strategin nämndes bl a följande punkter:

- Idén om ett finansierat sekretariat för uppdragsforskning på Sida.
- Frågan om forskningssamarbetet bör breddas mot lägre medelinkomstländer.
- Frågan om akademisk frihet och förändringsutrymme samt systemkritiska frågor och hållbarhet som exempel nämndes.

Det påtalades att jämställdhetsperspektivet är skrivet på ett litet gammaldags sätt. Andra former av diskriminering saknas, trots en global trend av ökande diskriminering – på grundval av t ex etnicitet, eller mot ursprungsbefolkningar. Det föreslogs att diskriminering på andra grunder än endast kön borde nämnas. Även förändringar av arbetsförhållanden runt om i världen och arbetets ökande prekarisering nämndes. Det underströks att utvecklingsforskningen så som den beskrivs i strategin är i behov av förnyelse.

Frågan om innovationsmålet diskuterades, och det framhölls att det bör ses som nyttiggörande av forskning, inklusive bl a forskningskommunikation, men även forskning om innovation i länderna.

Rådets ordförande sammanfattade diskussionen i två punkter för fortsatt diskussion med KUF:

- Själva begreppet utvecklingsforskning. Det vore på sin plats med kritisk genomlysning om vad det faktiskt är.
- Frågan om forskning som kan vara ett stöd för Sida, och hur man kan bygga någon sorts kapacitet för det.

Utblick från UD

Under denna punkt diskuterade Emma Nilsson, gruppchef på UD-IU (enheten för internationellt utvecklingssamarbete), utsikten från UD med rådet.

Rådet informerades att den nya ledningen för biståndet är tydlig med att prioriteringar ligger fast, men att man samtidigt utvecklar nya arbetssätt. Ledorden är pandemi – återhämtning – omställning.

Det påtalades att forskning ses som mycket viktig, och att man ämnar värna och vidareutveckla svensk tradition om utvecklingsforskning inom utvecklingssamarbetet. Just nu låg fokus i arbetet inom UD-IU på beredning av anvisningarna, och man hoppas fatta regeringsbeslut om ny strategi innan årsslutet.

Det föreslogs att besök från UD:s politiska ledning på Sidas forskningsråd kunde arrangeras. Juni föreslogs som en tidpunkt för ett sådant möte.

Frågan om biståndets egen nytta för Sverige diskuterades. Det påtalades att solidaritetsprincipen undermineras när man hävdar att det man gör för att hjälpa andra hjälper en själv. I diskussionen

nämndes även förslag att Sidas vetenskapliga råd bidrar till att skapa en bättre grund för biståndsdebatten genom att samproducera t ex en debattartikel om biståndet.

Andra frågor som diskuterades var oron för att vetenskaplig expertis ses som en del av den politiska sfären; och samtidigt frågan om hur forskningen når den politiska ledningen.

DevRes 2021 (konferens)

Som tidigare beslutat anordnar Sidas vetenskapliga råd en panel på DevRes-konferensen 2021. Under denna punkt diskuterades utkast till abstrakt för panelen och potentiella deltagare.

Rådet informerades om att Sidas metodgrupp inte behöver direkt input i metodprocessen i detta läge. Däremot kan panelen vara en input till framtagandet av det strategiunderlag som inte behöver skickas in förrän augusti. Det påpekades även att panelen är ett tillfälle att förklara vad Sidas forskningsråd är och vad man gör.

Rörande abstraktets innehåll påtalades det att skrivning i mitten bör breddas till att infatta partneruniversitet, och inte bara "conversation with Swedish researchers". Andra förslag inkluderade

- Att relationen mellan utbildning och forskning diskuteras.
- Att abstraktet är väldigt brett och syftet något oklart.
- Att ett syfte kan vara att inspirera, och diskutera hur man engagerar sig i forskningssamarbetet.
- Att man skulle kunna gå tillbaka till utvärderingen och lyfta diskussionen om att istället för den breda modellen satsa på spetskompetenser.
- Att diskutera ägarskap och svenska partners roll.

Vad gällde deltagare nämndes det att personer som med konkret erfarenhet om att jobba med forskningssamarbetet från universiteten är att föredra framför den högsta universitetsledningen. Även koordinatorena i de olika forskningssamarbetena nämndes, samt personer med historisk förankring, som t ex Thomas Rosswall och Anders Wijkman.

Det beslutades att ledamöterna ombeds skicka in förslag på deltagare. Samtidigt beslutades det att Thomas Elmqvist, med AnnaMaria Oltorps och Andreas Admasies hjälp, tar fram ett mer konkret abstrakt och förslag på deltagare. Detta förslag presenteras på rådets möte i april.

Gemensam diskussion med KUF om strategiarbete

Under denna punkt diskuterade rådet och KUF gemensamt strategiarbetet framöver. I väntan på anvisningarna fördes en bred diskussion runt bl a frågan om att hitta nya möjligheter för svenska forskare och forskare i låginkomst- och lägre medelinkomstländer att samarbeta på lika villkor.

Synpunkter som framfördes i diskussionen var bl a följande:

- Av den forskning som rör Afrika och finansieras av svenska skattemedel går fem procent direkt till forskare i Afrika. Av det som går igenom andra kanaler landar till slut 25 procent hos forskare i Afrika. Sida får redan kritik för att det bilaterala forskningssamarbetet blir öronmärkt bistånd. I vissa samarbeten går 40 procent till de svenska universiteten. Det finns även den gemensamma satsningen – SAR-utlysningen – med VR, Formas och Forte, där Sidas pengar ska gå till forskare i syd. Ibland finns det dock en förväntan bland svenska forskare att pengar som går till global forskning skall komma tillbaka till svenska lärosäten.
- Frågan om exploatering av akademiker i syd inom formellt jämlika partnerskap är också ett problem. Medel går igenom svenska universitet, även inom SAR; och inte direkt till samarbetsländerna.

- Frågan hur man hittar mekanismer när Sida fasar ut biståndet är viktigt att titta på. Hur går man vidare från biståndsfinansiering till reguljärt forskningssamarbete baserat på att det finns ett intresse i Sverige att fortsätta samarbeta? Hur får man till den högsta kvaliteten på forskningen?
- Det är också viktigt att titta på begreppet utvecklingsforskning och vad det verkligen står för. Begreppet har funnits med länge. Det kanske finns tolkningar som inte är så relevanta längre. Sidas vetenskapliga råd funderar på en analys av begreppet utvecklingsforskning, som ett inlägg i strategiarbetet. Det är ett sätt på vilket forskarsamhället kan stötta Sida.
- Frågan är också hur bred definition man bör ha, också givet att medel är begränsade. KUFs definition är forskning både om och för utveckling. Den ska täcka hela vetenskapsfältet, med fokus på 'för' utveckling, snarare än endast 'om' utveckling.
- SweDev har signalerat intresse av input inför olika delar av strategiarbetet, som en representant för utvecklingsforskare. SweDev har, med stöd av EBAs, utforskat begreppet i sitt arbetspapper [Development Research in Sweden](#) från 2020. SweDev har varit aktivt i kontakter med UD.
- Forskning blir bättre av samarbete på områden som inte är utvecklingsforskning i sig. Mycket ansökningar trimmas in för att försöka låta som utvecklingsforskning när den berör forskare/problem i samarbetsländer.
- Frågan om bredare relationer är också viktig. Att bygga relationerna mellan svensk akademi och vetenskap i samarbetsländerna på bredare basis än endast inom utvecklingsforskning. Svensk forskning inom alla områden kan vara en viktig resurs för bilaterala relationer i ett skede då biståndet fasats ut.
- Det finns för närvarande inte möjlighet för Sida att göra utlysningar på specifika områden där Sida önskar ytterligare kunskap. Därför kanske etablerandet av ett sekretariat med ansvar för sådana frågor kan ha en roll. Behovet för detta finns i hela Sidas organisation. EBA är inget alternativ, då de är och ska vara fristående.
- I processen att ta fram underlaget för strategin kan rådet och KUF ha en roll. DevRes-konferensen i Umeå kan användas för att nå ut till forskare som vill spela en roll. KUF organiserar en session och rådet en, så där finns det möjligheter att hitta synergier. Rådets panel är viktig för att diskutera det bilaterala. Det finns ett tryck från svenska forskarsamfundet att vara med och bidra, och det är viktigt även för Sida.
- KUF har strategidagar i maj. Det hade varit välkommet att ha en dialog. DevRes är en bra första möjlighet.
- Det kan behövas uppföljning med svenska forskare någon gång fram till hösten.

Det beslutades att rådets och KUFs ordförande, Thomas Elmquist och Ingrid Öborn, tillsammans med en gemensam arbetsgrupp diskuterar fram ett förslag om hur rådet och KUF kan gå vidare. Arbetsgruppen består av de två ordförandena, Anna Mia Ekström, Maria Eriksson Baaz och Erik Ahlgren, samt ytterligare ledamöter som utses av KUF. Arbetsgruppen kommer att diskutera inspel till underlag för strategin, och framförallt de frågor som är gemensamma för KUF och rådet. Frågorna inkluderar vad utvecklingsforskning är; det bilaterala programmet; forskning som stöd till Sida; samt utformningen av sessioner på DevRes-konferensen.

Det beslutades även att KUF och rådet läser varandras – VRs och FORSKs – respektive strategirapporter.

Uppföljningsdiskussion

Under denna punkt summerades diskussionen inom rådet. Det uttrycktes förhoppning att anvisningen inför strategiprocessen finns vid nästa möte, även om det är osäkert.

Det föreslogs att ett kortfattat tentativt underlag, även i punktform, tas fram så att det i s f finns något att utgå från.

Det noterades att VR inte hade äskat om ökade medel för utvecklingsforskning inför 2022. Samtidigt var ansökningstrycket hårt, och bl.a. KUF stödde ökade medel till området.

Det noterades att COVID-19-epidemin, där länder sett till egna intressen rörande vaccinering, har visat på att globala institutioner behöver förstärkas.

Även frågan om att skriva en gemensam artikel om behovet av bistånd; och av vikten av globalt samarbete och solidaritet för att klara dagens utmaningar diskuterades. Ett förslag var en debattartikel i svensk press, och ett annat var ett redaktörsbrev till en ansedd akademisk tidskrift, som t ex *Nature*.

Det påtalades dock att det rör sig om mycket olika audienser, och att det ursprungliga förslaget var att publicera något i Sverige som värnar om biståndets roll i svensk politik. En tanke som framfördes var att denna kan ta utgångspunkt i FNs universella deklARATION om de mänskliga rättigheterna.

Sida erbjöd sig att bidra med förslag till argument i punktform.

Det beslutades att frågan sätts upp som en diskussionspunkt på nästa rådsmöte.

Övriga frågor

Under övriga frågor diskuterades frågan om sammansättningen av rådet och mångfalden i detta. Det påpekades att sammansättningen i rådet är bra ur ett könsperspektiv, men inte uppvisar en etnisk mångfald. Det noterades att det är ett problem att det framförallt saknar forskare med ursprung i det globala syd, och att det har sett ut likadant ut de senaste sju åren. Det noterades att mångfald, inklusive kortlistade kandidater med ursprung i globala syd, funnits med i diskussionerna på UD och med Sida-FORSK, och UD välkomnade en lista på potentiella kandidater från rådets ledamöter inför framtida utnämningar.

Det framfördes också ett önskemål att Sidas sekretariat till framtida möten distribuerar underlag via mail, då inte samtliga ledamöter har tillgång till de delade filerna på Teams.

Mötet avslutades